

Vergaderjaar 2023–2024

36 145

Voorstel voor een Verordening van het Europees Parlement en de Raad tot tijdelijke liberalisering van de handel bovenop de handelsconcessies die op Oekraïense producten van toepassing zijn krachtens de Associatieovereenkomst tussen de Europese Unie en de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie en hun lidstaten, enerzijds, en Oekraïne, anderzijds

F

VERSLAG VAN EEN SCHRIFTELIJK OVERLEG

Vastgesteld 18 juni 2024

De leden van de vaste commissie voor Buitenlandse Zaken, Defensie en Ontwikkelingssamenwerking¹ hebben kennisgenomen van de brief² inzake kabinetsappreciatie over het voorstel voor verlenging verordening tijdelijke liberalisering handel tussen de EU en Oekraïne die op 1 maart 2024 door de Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking naar de Kamer is gestuurd. De leden van de fracties van **BBB** en **Partij voor de Dieren** hadden naar aanleiding hiervan een aantal vragen en opmerkingen.

Naar aanleiding hiervan is op 18 april 2024 een brief gestuurd aan de Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking.

De Minister heeft op 14 juni 2024 gereageerd.

De commissie brengt bijgaand verslag uit van het gevoerde schriftelijk overleg.

De griffier van de vaste commissie voor Buitenlandse Zaken, Defensie en Ontwikkelingssamenwerking,
Van Luijk

¹ Samenstelling:

Oplaat (BBB), Croll (BBB), Marquart Scholtz (BBB), Goossen (BBB), Van Gasteren (BBB), Karimi (GroenLinks-PvdA), Roovers (GroenLinks-PvdA), Crone (GroenLinks-PvdA), Martens (GroenLinks-PvdA), Thijssen (GroenLinks-PvdA), Petersen (VVD) (*voorzitter*), Vogels (VVD), Van Ballekom (VVD), Van Toerenburg (CDA), Prins (CDA), Belhirsch (D66), Moonen (D66), Van Strien (PVV), Koffeman (PvdD), Van Bijsterveld (JA21), Van Apeldoorn (SP), Huizinga-Heringa (CU) (*1^e ondervoorzitter*), Dessing (FVD) (*2^e ondervoorzitter*), De Vries (SGP), Hartog (Volt), Van Rooijen (50PLUS), Van der Goot (OPNL)

² *Kamerstukken I, 2023–2024, 36 145, E.*

BRIEF VAN DE VOORZITTER VAN DE VASTE COMMISSIE VOOR BUITENLANDSE ZAKEN, DEFENSIE EN ONTWIKKELINGSSAMENWERKING

Aan de Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking

Den Haag, 18 april 2024

De leden van de vaste commissie voor Buitenlandse Zaken, Defensie en Ontwikkelingssamenwerking (BDO) hebben kennisgenomen van de brief³ inzake kabinetsappreciatie over het voorstel voor verlenging verordening tijdelijke liberalisering handel tussen de EU en Oekraïne die op 1 maart 2024 door de Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking naar de Kamer is gestuurd. De leden van de fracties van **BBB** en **Partij voor de Dieren** hebben naar aanleiding hiervan een aantal vragen en opmerkingen.

Vragen en opmerkingen van de leden van de BBB-fractie

In de brief van 1 maart 2024 beschrijft de Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking het voorstel van de verlenging van de steunmaatregelen voor Oekraïne voor de duur van een jaar (van 6 juni 2024 t/m 5 juni 2025), alsmede de Nederlandse positie met betrekking tot deze verleningsmaatregelen. De leden van de BBB-fractie willen ten eerste graag benadrukken dat zij tegen de oorlog en agressie van Rusland tegen Oekraïne zijn. Zij zijn ook voorstander om Oekraïne in zijn strijd te steunen. Wel moet dit volgens hen op een verstandige wijze gebeuren, waarbij ook het beschermen van onze eigen belangen goed in ogenschouw moet worden genomen. De leden van de BBB-fractie kunnen zich vinden in het verlengen van de steunmaatregelen, maar willen een grotere aandacht voor mitigerende maatregelen om de eigen (agro)sector te beschermen. Meer concreet stellen deze leden u de volgende drie vragen.

In de brief wordt verder aangegeven dat voor de producten suiker, eieren en pluimveevlees er automatische vrijwaringsmaatregelen zijn in de voorgestelde verlenging. De Minister beschrijft dat als in de periode in 2024 meer wordt geïmporteerd dan is binnengekomen in de referentie-jaren 2022–2023, er importquota zullen gelden. Aangezien er sinds medio 2022 volledige opschorting van importheffingen op alle producten naar de EU heeft plaatsgevonden, zijn de importen sinds 2022 enorm gestegen voor onder andere suiker, pluimveevlees en eieren. Het kiezen van de referentiejaren 2022 en 2023 is naar de mening van de leden van de BBB-fractie om die reden niet geschikt voor het mogelijk instellen van importquota. Het is niet voor niets dat het Europees Parlement op 13 maart 2024 ermee heeft ingestemd dat de referentiejaren 2021 t/m 2023 zouden moeten zijn. De leden van de BBB-fractie verzoeken u om in Europa te bepleiten in te stemmen met de keuze voor de jaren 2021 t/m 2023 als referentiejaren.

In het nieuwe voorstel is opgenomen dat de Europese Commissie vrijwaringsmaatregelen kan nemen indien Oekraïense producten geïmporteerd worden onder voorwaarden die nadelige gevolgen hebben voor de EU-markt, of de markt in een of enkele lidstaten voor soortgelijke of rechtstreeks concurrerende producten. De Minister schrijft dat het kabinet kritisch is op het punt dat dergelijke maatregelen ook genomen kunnen worden als er nadelige gevolgen zijn in één of enkele lidstaten, dit

³ *Kamerstukken I, 2023–2024, 36 145, E.*

vanwege het feit dat er vrij verkeer van goederen is in de EU. De leden van de BBB-fractie zijn het eens met de kritische houding omdat bepaalde maatregelen die één lidstaat neemt weer nadelige gevolgen kunnen hebben voor andere lidstaten (de import van producten zal verschuiven naar andere EU lidstaten). Deze leden vinden dat dergelijke vrijwaringsmaatregelen, als één of enkele landen worden getroffen, daarom in de gehele EU doorgevoerd moeten worden en vraagt u zich daarvoor in te spannen.

Ten slotte schrijft de Minister in de brief dat met de verlenging van de autonome handelsmaatregelen de toegenomen concurrentie naar verwachting zal voortduren. De leden van de BBB-fractie zien deze negatieve kant ook en verwachten dan ook meer inzet om de positie van de (agro)sector te beschermen. Zij vragen u om nu al aan te geven dat, als de oorlog voorbij is, alle importen, quota en heffingen sowieso weer teruggaan naar het oude niveau van voor het begin van de oorlog. Daarnaast zal tot de oorlog voorbij is, naar gelang van de situatie, gezien moeten worden welke beschermingsmaatregelen gepast zijn om de eigen (agro)sector te beschermen.

Vragen en opmerkingen van de leden van de PvdD-fractie

De leden van de PvdD-fractie vragen u of het klopt dat de totale import van pluimveevlees (karkasgewicht) jaar-op-jaar met 5,8 procent is gestegen tot ongeveer 838 miljoen kilo. Is het waar dat hiervan 218 miljoen kilo uit Oekraïne kwam en dat dit ruim 47 procent meer was dan in de overeenkomstige periode van 2022? Daarnaast vragen zij u of het waar is dat Nederland op afstand de grootste importeur is van kip uit Oekraïne in de Europese Unie (EU). Klopt het ook dat dit de vleespluimveesector in Nederland en België onder zware druk zet? Volgens de Belgische Landsbond Pluimvee importeert Nederland maandelijks evenveel pluimvee uit Oekraïne als de totale Belgische productie in een maand, is die stelling waar?

Is het waar dat van de 20.000 ton Oekraïense kip die maandelijks naar de EU komt, 60 procent naar Nederland gaat? Is dat een hoeveelheid van 20 miljoen vleeskippen, wat overeenkomt met de totale productie van België? Is het waar dat het bij die import voornamelijk gaat om kipfilet, het duurste deel van de kip, wat de druk des te groter maakt?

Deelt u de mening van de leden van de PvdD-fractie dat er sprake is van oneerlijke concurrentie voor boeren binnen de EU omdat de Oekraïense productie kunstmatig goedkoop gehouden kan worden door de lage binnenlandse graanprijzen in Oekraïne en door het feit dat de productie aan veel lagere standaarden kan voldoen dan die gelden binnen de EU op het terrein van dierenwelzijn en milieu? Zo nee, waarom niet?

Deelt u ook hun mening dat de maatregel marktverstoring werkt, terwijl maar één groot bedrijf in Oekraïne, MHP, van de situatie profiteert? Klopt het dat dit grootste pluimveebedrijf van Oekraïne volgens onderzoek belasting ontwijkt via Luxemburg en Cyprus en dat ook in Oekraïne onderzoek is gedaan naar ongeoorloofde staatssteun aan het bedrijf?⁴ Op welke wijze ondersteunt de maatregel daarmee de Oekraïense bevolking, wat het doel is van het loslaten van tarieven? Kan de oneerlijke concurrentie die hierdoor ontstaat ook een onbedoelde prikkel vormen voor

⁴ Reuters, «Ukraine leader calls on anti-graft bodies to probe subsidies to poultry producer», 18 juli 2019, <https://www.reuters.com/article/idUSKCN1UD1RK/>.

pluimveehouders binnen de EU om normen op het gebied van dierenwelzijn en milieu te ontwijken om het concurrentienadeel te compenseren?

Is het waar dat MHP een verwerkingsfaciliteit heeft in Nederland (Veenendaal) en dat daarmee de concurrentie met Nederlandse producenten nog groter is geworden? Klopt het dat NOP en NVP grote bezwaren hebben geuit tegen de import van kip die niet aan dezelfde eisen voor milieu- en dierenwelzijn voldoet als kip die in Nederland geproduceerd wordt? Is aan die bezwaren tegemoet gekomen? Zo ja, op welke wijze? Zo nee, waarom niet?

De leden van de PvdD-fractie vragen u of u kunt uiteenzetten waarom voedselexport vanuit een land in oorlog zou moeten bevorderd, terwijl de binnenlandse voedselvoorziening daaronder zou kunnen lijden. Kunt u aangeven of er ook sprake is van concurrentienadeel voor Nederlandse of EU ondernemers die actief zijn in andere sectoren dan pluimvee en eieren, als gevolg van de importvrijstelling voor Oekraïne? Zo ja, kunt u een indruk geven van die nadelen, is het nadeel te kwantificeren?

Klopt het dat Oekraïne in de jaarlijkse corruptie-index nog steeds een bedenkelijke positie inneemt ten opzichte van landen binnen de EU? Vormt dat gegeven een belemmering voor het verlenen van importvrijstellingen? Is er zicht op recent onderzoek naar ongeoorloofde staatssteun of corruptie bij MHP, het bedrijf dat het meest lijkt te profiteren van de importvrijstellingen?⁵ Kunt u aangeven welke andere bedrijven of instellingen profiteren van de importvrijstellingen en wat de betekenis ervan is voor de Oekraïense economie en bevolking? Vormen de extreem grote voordelen voor MHP aanleiding om de generieke importvrijstelling te heroverwegen? Zo nee, waarom dan niet, zo vragen de leden van de PvdD-fractie.

De leden van de vaste commissie voor Buitenlandse Zaken, Defensie en Ontwikkelingssamenwerking (BDO) zien uw reactie met belangstelling tegemoet en ontvangen deze graag binnen vier weken na dagtekening van deze brief.

De voorzitter van de vaste commissie voor Buitenlandse Zaken, Defensie en Ontwikkelingssamenwerking,
K. Petersen

⁵ Poultry world, «MHP under scrutiny for paying low taxes», 6 november 2020, <https://www.poultryworld.net/poultry/mhp-under-scrutiny-for-paying-low-taxes/>.

BRIEF VAN DE MINISTER VOOR BUITENLANDSE HANDEL EN ONTWIKKELINGSSAMENWERKING

Aan de Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 14 juni 2024

Hierbij doe ik u de beantwoording toekomen van de nadere vragen van de leden van de fractie van de BBB en Partij voor de Dieren van de vaste commissie voor Buitenlandse Zaken, Defensie en Ontwikkelingssamenwerking naar aanleiding van de brief van 1 maart jl. inzake de kabinetsappreciatie van het voorstel voor verlenging tijdelijke liberalisering handel tussen de EU en Oekraïne⁶.

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de BBB

In de brief van 1 maart 2024 beschrijft de Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking het voorstel van de verlenging van de steunmaatregelen voor Oekraïne voor de duur van een jaar (van 6 juni 2024 t/m 5 juni 2025), alsmede de Nederlandse positie met betrekking tot deze verlengingsmaatregelen. De leden van de BBB-fractie willen ten eerste graag benadrukken dat zij tegen de oorlog en agressie van Rusland tegen Oekraïne zijn. Zij zijn ook voorstander om Oekraïne in zijn strijd te steunen. Wel moet dit volgens hen op een verstandige wijze gebeuren, waarbij ook het beschermen van onze eigen belangen goed in ogenschouw moet worden genomen. De leden van de BBB-fractie kunnen zich vinden in het verlengen van de steunmaatregelen, maar willen een grotere aandacht voor mitigerende maatregelen om de eigen (agro)sector te beschermen. Meer concreet stellen deze leden u de volgende drie vragen.

Vraag 1

In de brief wordt verder aangegeven dat voor de producten suiker, eieren en pluimveevlees er automatische vrijwaringsmaatregelen zijn in de voorgestelde verlenging. De Minister beschrijft dat als in de periode in 2024 meer wordt geïmporteerd dan is binnengekomen in de referentie-jaren 2022–2023, er importquota zullen gelden. Aangezien er sinds medio 2022 volledige opschorting van importheffingen op alle producten naar de EU heeft plaatsgevonden, zijn de importen sinds 2022 enorm gestegen voor onder andere suiker, pluimveevlees en eieren. Het kiezen van de referentie-jaren 2022 en 2023 is naar de mening van de leden van de BBB-fractie om die reden niet geschikt voor het mogelijk instellen van importquota. Het is niet voor niets dat het Europees Parlement op 13 maart 2024 ermee heeft ingestemd dat de referentie-jaren 2021 t/m 2023 zouden moeten zijn. De leden van de BBB-fractie verzoeken u om in Europa te bepleiten in te stemmen met de keuze voor de jaren 2021 t/m 2023 als referentie-jaren.

Antwoord

Naar aanleiding van het voorstel van het Europees Parlement om 2021 t/m 2023 als referentie-jaren te nemen, zijn het Europees Parlement en de Raad tot het compromis gekomen om de tweede helft van 2021 en de jaren 2022 en 2023 als referentie-jaren te nemen. Ook zal het automatisch vrijwaringsmechanisme gelden voor vier extra producten naast pluimvee, eieren en suiker: haver, mais, gries en honing en zal deze sneller worden geactiveerd (binnen 14 dagen in plaats van 21). Dit om enerzijds de kwetsbare EU-sectoren meer te beschermen en anderzijds de economische steun aan Oekraïne substantieel te houden. Het Europees

⁶ Kamerstukken I, 2023–2024, 36 145, E

Parlement heeft plenair op 23 april jl. met het compromisvoorstel ingestemd en de Raad op 13 mei jl. De verordening is op 29 mei jl. in het Publicatieblad gepubliceerd⁷ en treedt op 6 juni 2024 in werking.

Vraag 2

In het nieuwe voorstel is opgenomen dat de Europese Commissie vrijwaringsmaatregelen kan nemen indien Oekraïense producten geïmporteerd worden onder voorwaarden die nadelige gevolgen hebben voor de EU-markt, of de markt in een of enkele lidstaten voor soortgelijke of rechtstreeks concurrerende producten. De Minister schrijft dat het kabinet kritisch is op het punt dat dergelijke maatregelen ook genomen kunnen worden als er nadelige gevolgen zijn in één of enkele lidstaten, dit vanwege het feit dat er vrij verkeer van goederen is in de EU. De leden van de BBB-fractie zijn het eens met de kritische houding omdat bepaalde maatregelen die één lidstaat neemt weer nadelige gevolgen kunnen hebben voor andere lidstaten (de import van producten zal verschuiven naar andere EU lidstaten). Deze leden vinden dat dergelijke vrijwaringsmaatregelen, als één of enkele landen worden getroffen, daarom in de gehele EU doorgevoerd moeten worden en vraagt u zich daarvoor in te spannen.

Antwoord

Eventuele vrijwaringsmaatregelen zullen in alle EU-lidstaten gelden. Ook als de maatregelen zijn genomen als gevolg van de marktsituatie in één of enkele lidstaten zullen de maatregelen in alle EU-lidstaten gelden. Dit is in lijn met de inzet van het kabinet.

Vraag 3

Ten slotte schrijft de Minister in de brief dat met de verlenging van de autonome handelsmaatregelen de toegenomen concurrentie naar verwachting zal voortduren. De leden van de BBB-fractie zien deze negatieve kant ook en verwachten dan ook meer inzet om de positie van de (agro)sector te beschermen. Zij vragen u om nu al aan te geven dat, als de oorlog voorbij is, alle importen, quota en heffingen sowieso weer teruggaan naar het oude niveau van voor het begin van de oorlog. Daarnaast zal tot de oorlog voorbij is, naar gelang van de situatie, bezien moeten worden welke beschermingsmaatregelen gepast zijn om de eigen (agro)sector te beschermen.

Antwoord

Het onderhavige voorstel verlengt de handelsliberalisatiemaatregelen voor Oekraïne met een jaar, tot 5 juni 2025. Behoudens verlenging – afhankelijk van de dan geldende situatie – lopen deze maatregelen op 5 juni 2025 af. Het is te vroeg om nu al aan te geven op welke wijze volgend jaar de handelspolitieke steun aan Oekraïne vervolgd zal worden.

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de Partij voor de Dieren

Vraag 4

De leden van de PvdD-fractie vragen u of het klopt dat de totale import van pluimveevlees (karkasgewicht) jaar-op-jaar met 5,8 procent is gestegen tot ongeveer 838 miljoen kilo. Is het waar dat hiervan 218 miljoen kilo uit Oekraïne kwam en dat dit ruim 47 procent meer was

⁷ Verordening (EU) 2024/1392 van het Europees Parlement en de Raad van 14 mei 2024 inzake tijdelijke handelsliberaliseringsmaatregelen bovenop de handelsconcessies die op Oekraïense producten van toepassing zijn krachtens de Associatieovereenkomst tussen de Europese Unie en de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie en hun lidstaten, enerzijds, en Oekraïne, anderzijds (PbEU 2024, L 1392)

dan in de overeenkomstige periode van 2022? Daarnaast vragen zij u of het waar is dat Nederland op afstand de grootste importeur is van kip uit Oekraïne in de Europese Unie (EU). Klopt het ook dat dit de vleespluimvee-sector in Nederland en België onder zware druk zet? Volgens de Belgische Landsbond Pluimvee importeert Nederland maandelijks evenveel pluimvee uit Oekraïne als de totale Belgische productie in een maand, is die stelling waar?

Antwoord

Dat de totale import van pluimveevlees (karkasgewicht equivalent) jaar-op-jaar met 5,8% is gestegen komt niet geheel overeen met de bij het kabinet bekende cijfers.

Uit gegevens van de Europese Commissie blijkt dat de totale import van pluimveevlees in de EU de afgelopen tien jaar (2013–2023) varieerde tussen de 710 duizend en 914 duizend ton karkasgewicht⁸. Daarbij lag de import tussen 2020 en 2022 beduidend lager dan de periode ervoor. Daar kunnen meerdere factoren aan ten grondslag hebben gelegen, waaronder effecten van de Covid-situatie op de wereldhandel, veranderingen in vraag en de vogelgriep-situatie in de EU en derde landen. In 2023 kwam ruim 231 duizend ton (ca. 26%) van de totale import van 894 duizend ton karkasgewicht equivalent aan pluimveevlees en pluimveevlees-producten uit Oekraïne⁹. Dit was een stijging van 42% ten opzichte van 2022. Volgens de Europese gegevens wordt meer dan de helft van de import door Nederland gerapporteerd¹⁰. Vanuit andere derde landen werd daarentegen minder naar de EU geëxporteerd. In totaal nam de import van pluimveevlees in 2023 ten opzichte van 2022 met 5% toe.

De EU export van pluimveevlees lag in diezelfde periode (2013–2023) tussen de 1.792 duizend en 2.499 duizend ton karkasgewicht equivalent. Daarmee is de netto EU-handelsbalans voor pluimveevlees de afgelopen 10 jaar positief geweest.

Tegelijkertijd is de consumptie van pluimveevlees in de EU in de periode 2013–2023 gestegen met bijna 22%. De Europese Commissie becijferde in haar medium-term outlook van januari 2024 dat we de afgelopen 10 jaar per hoofd van de bevolking gemiddeld 4 kilogram per jaar meer pluimveevlees- en pluimveevleesproducten consumeren¹¹.

Vraag 5

Is het waar dat van de 20.000 ton Oekraïense kip die maandelijks naar de EU komt, 60 procent naar Nederland gaat? Is dat een hoeveelheid van 20 miljoen vleeskippen, wat overeenkomt met de totale productie van België? Is het waar dat het bij die import voornamelijk gaat om kipfilet, het duurste deel van de kip, wat de druk des te groter maakt?

Antwoord

DG Taxud (DG Belastingen en Douane-unie van de Europese Commissie) houdt de gegevens bij over maandelijkse EU-import, per herkomstland en per rapporterende lidstaat. Per maand wisselen de importhoeveelheid en de hoeveelheid per geregistreerde bestemming in de EU, maar gemiddeld kwam in 2023 maandelijks ca. 19.200 ton pluimveevlees uit Oekraïne de EU binnen. Meer dan de helft van de maandelijkse import staat geregistreerd als bestemming Nederland. Dat wil niet zeggen dat deze import geheel in Nederland blijft. Producten kunnen, al dan niet bewerkt, worden doorgevoerd naar andere landen binnen of buiten de EU. Volgens

⁸ Medium-term - European Commission (europa.eu)

⁹ Meat - European Commission (europa.eu)-factsheet-meat-eggs-market situation April 2024

¹⁰ Access2Markets Statistics page (europa.eu), Register of Commission expert groups and other similar entities (europa.eu)

¹¹ Medium-term - European Commission (europa.eu)

informatie van de Commissie bestaat de import van kip uit Oekraïne vooral uit hoogwaardige deelstukken zonder been. In de beschikbare statistische marktgegevens die in de EU worden verzameld is die concurrentiedruk tot nu toe niet zichtbaar in de prijs van kippenborstfilet op EU-niveau. De EU-marktgegevens voor kippenborstfilet laten zien dat het EU-prijsniveau in 2023 op een hoog niveau bleef, maar sinds medio 2023 wel geleidelijk daalt. De prijsniveaus waren in 2022 en 2023 significant hoger dan in 2020 en 2021¹².

Uit de productiecijfers die de Commissie verzamelt¹³ blijkt dat België in 2022 gemiddeld 1,5 kg pluimveevlees per geslachte kip produceerde. 20.000 ton pluimveevlees komt daarmee overeen met ca. 13,3 miljoen kippen. Uit de Vlaamse landbouwrapportage 2024¹⁴ blijkt dat Vlaanderen alleen in 2022 een totaal van 45,5 miljoen kippen had, waarvan ruim 30,7 miljoen vleeskippen. De import van 20.000 ton pluimveevlees uit Oekraïne zou daarmee overeen kunnen komen met ca. 43% van het aantal (hele) vleeskuikens in Vlaanderen.

Vraag 6

Deelt u de mening van de leden van de PvdD-fractie dat er sprake is van oneerlijke concurrentie voor boeren binnen de EU omdat de Oekraïense productie kunstmatig goedkoop gehouden kan worden door de lage binnenlandse graanprijzen in Oekraïne en door het feit dat de productie aan veel lagere standaarden kan voldoen dan die gelden binnen de EU op het terrein van dierenwelzijn en milieu? Zo nee, waarom niet?

Antwoord

Productiekosten worden bepaald door een veelheid aan factoren, waaronder kosten voor grond, personeel, energie, grondstoffen, logistiek etc. Kosten voor arbeidsrechten en milieubescherming vormen slechts een onderdeel van de totale productiekosten. Daarbij zijn de productiekosten in Oekraïne momenteel slecht voorspelbaar als gevolg van de impact van de Russische grootschalige oorlog. Denk daarbij aan hoge logistieke kosten, de energievoorziening en mogelijke schade en/ of vernietiging van of aan machines, opslag, agrologistiek etc. Van de huidige productiekosten is het kabinet geen specificatie bekend.

Zoals aangegeven in de kabinetsappreciatie van de autonome maatregelen, is het kabinet zich bewust van de mogelijke negatieve gevolgen voor de concurrentiepositie van de EU pluimveevlees- en eierensector. Daarom hecht het kabinet sterk aan de monitorings- en rapportageverplichting van de Commissie die bij de eerste verlenging van de autonome maatregelen is geïntroduceerd en de vrijwaringsclausules in het besluit. Overigens is Oekraïne gebonden aan de uitvoering van het Associatieakkoord met de EU, waarin is opgenomen dat Oekraïne de volledige EU SPS-regelgeving, inclusief dierenwelzijn, overneemt en implementeert.

Vraag 7

Deelt u ook hun mening dat de maatregel marktversturend werkt, terwijl maar één groot bedrijf in Oekraïne, MHP, van de situatie profiteert? Klopt het dat dit grootste pluimveebedrijf van Oekraïne volgens onderzoek belasting ontwijkt via Luxemburg en Cyprus en dat ook in Oekraïne onderzoek is gedaan naar ongeoorloofde staatssteun aan het bedrijf?¹⁵ Op

¹² Register of Commission expert groups and other similar entities (europa.eu)

¹³ Short-term outlook of agricultural markets: uncertainty remains a constant feature of EU farming - European Commission (europa.eu)

¹⁴ Landbouwrapport 2024 (LARA) | Landbouw & Visserij (vlaanderen.be)

¹⁵ Reuters, «Ukraine leader calls on anti-graft bodies to probe subsidies to poultry producer», 18 juli 2019, <https://www.reuters.com/article/idUSKCN1UD1RK/>

welke wijze ondersteunt de maatregel daarmee de Oekraïense bevolking, wat het doel is van het loslaten van tarieven? Kan de oneerlijke concurrentie die hierdoor ontstaat ook een onbedoelde prikkel vormen voor pluimveehouders binnen de EU om normen op het gebied van dierenwelzijn en milieu te ontwijken om het concurrentienadeel te compenseren?

Antwoord

Om marktverstoring tegen te gaan en kwetsbare EU sectoren te beschermen is in het compromis voorstel opgenomen dat ook de 2^e helft van 2021 als referentiejaar wordt meegenomen, zoals uiteen gezet in het antwoord op vraag 1 hierboven. Daarnaast kan de Europese Commissie vrijwaringsmaatregelen nemen die gelden in alle EU lidstaten indien de import van Oekraïense producten nadelige gevolgen heeft voor de EU markt. Tegelijkertijd is het belangrijk de economie van Oekraïne blijvend te ondersteunen. Bedrijven in de land- en tuinbouw, alsmede de verwerking zorgen o.a. voor werkgelegenheid en inkomsten voor het personeel, de toeleveranciers en de staat. Dat geldt voor de gehele sector, waarbij er geen onderscheid gemaakt wordt of gemaakt kan worden tussen individuele bedrijven. Het klopt dat er in 2019 onderzoek is gedaan naar mogelijk ongeoorloofde staatssteun aan MHP in de jaren 2016–2018. Daarin is geconcludeerd dat de staatssteun niet heeft geleid tot een significante verandering in het marktaandeel van MHP. Wel is er sprake van een dominante positie van MHP in de pluimveeproductie.

Tot slot, Oekraïne heeft zich in het Associatie Akkoord gecommitteerd aan overname van EU wet- en regelgeving, ook op het gebied van dierenwelzijn en milieu. Ook in oorlogstijd wordt hier door Oekraïne aan gewerkt.

Vraag 8

Is het waar dat MHP een verwerkingsfaciliteit heeft in Nederland (Veenendaal) en dat daarmee de concurrentie met Nederlandse producenten nog groter is geworden? Klopt het dat NOP en NVP grote bezwaren hebben geuit tegen de import van kip die niet aan dezelfde eisen voor milieu- en dierenwelzijn voldoet als kip die in Nederland geproduceerd wordt? Is aan die bezwaren tegemoet gekomen? Zo ja, op welke wijze? Zo nee, waarom niet?

Antwoord

MHP heeft een vestiging in Veenendaal. Deze moet aan dezelfde Europese standaarden voldoen als andere bedrijven uit de pluimveesector. Zoals aangegeven in het antwoord op vraag 6 is het kabinet zich bewust van de mogelijke negatieve gevolgen voor de concurrentiepositie van EU pluimveevleesproducenten als gevolg van de toegenomen invoer uit Oekraïne. LTO-NOP en NVP hebben in een brief van 17 mei 2023, samen met de Dierenbescherming, ANEVEI, NVP, COBK en Nepluvi bezwaren geuit tegen de import van producten die tegen lagere milieu- en dierenwelzijnseisen zouden zijn geproduceerd. Hier heeft het kabinet een reactie op gegeven.¹⁶

Vraag 9

De leden van de PvdD-fractie vragen u of u kunt uiteenzetten waarom voedselexport vanuit een land in oorlog zou moeten bevorderd, terwijl de binnenlandse voedselvoorziening daaronder zou kunnen lijden. Kunt u aangeven of er ook sprake is van concurrentienadeel voor Nederlandse of EU ondernemers die actief zijn in andere sectoren dan pluimvee en eieren,

¹⁶ Kamerstukken II (2023–2024), 21 501-32, nr. 1609

als gevolg van de importvrijstelling voor Oekraïne? Zo ja, kunt u een indruk geven van die nadelen, is het nadeel te kwantificeren?

Antwoord

De belangrijkste reden voor het nemen van de autonome maatregelen is economische steun aan Oekraïne. De maatregel is niet primair bedoeld om voedslexport te bevorderen, maar om een alternatieve afzet- of doorvoermogelijkheid te geven voor surplus, daar waar afzetroutes door de oorlogssituatie afgesneden waren/zijn. Er zijn geen aanwijzingen dat de export de binnenlandse voedselvoorziening van Oekraïne in gevaar brengt.

De Europese Commissie rapporteert tweemaandelijks aan de Raad de markteffecten van de autonome maatregelen voor Oekraïne. Naast pluimveevlees en eieren wordt ook het markteffect gemonitord van de import van boter, melkpoeder, honing, maïs, tarwe, tarwemeel, haver, suiker en appelsap uit Oekraïne. Van een aantal producten ontbreken soms productie- of prijsgegevens waardoor de Commissie niet altijd een volledige evaluatie kan geven van het markteffect van de import. De bevordering van export van granen graanproducten (waaronder maïs) en oliehoudende gewassen via de EU heeft na de ontstane situatie in Oekraïne weer voor normalisatie van de prijzen van veevoer in de EU gezorgd, wat in algemeenheid gunstig was voor de Europese veehouderij. Bij de verschillende productcategorieën spelen andere factoren mee die de markt kunnen beïnvloeden: de geïmporteerde hoeveelheid, kwaliteit van het geïmporteerde product, weersinvloeden op oogst(verwachtingen), vraag van verwerkende industrie, beschikbaarheid van voldoende productie op de interne markt, vraag van buiten de EU (in geval van doorvoer), wereldprijzen etc. Voor suiker en boter liggen de EU-prijsniveaus nog steeds op een zeer hoog niveau en heeft de import uit Oekraïne, ook door het relatieve lage niveau t.o.v. de EU-productie, zover bekend, weinig effect op de Nederlandse markt. In EU-lidstaten grenzend aan Oekraïne kan import van bepaalde Oekraïense producten overigens wel regionaal marktverstoring werken.

Vraag 10

Klopt het dat Oekraïne in de jaarlijkse corruptie-index nog steeds een bedenkelijke positie inneemt ten opzichte van landen binnen de EU? Vormt dat gegeven een belemmering voor het verlenen van importvrijstellingen? Is er zicht op recent onderzoek naar ongeoorloofde staatssteun of corruptie bij MHP, het bedrijf dat het meest lijkt te profiteren van de importvrijstellingen?¹⁷ Kunt u aangeven welke andere bedrijven of instellingen profiteren van de importvrijstellingen en wat de betekenis ervan is voor de Oekraïense economie en bevolking? Vormen de extreem grote voordelen voor MHP aanleiding om de generieke importvrijstelling te heroverwegen? Zo nee, waarom dan niet, zo vragen de leden van de PvdD-fractie.

Antwoord

Er is, na het onderzoek in 2019, het kabinet niet bekend dat er additioneel onderzoek heeft plaatsgevonden naar ongeoorloofde staatssteun of corruptie bij MHP. Er is derhalve geen reden om de importvrijstelling te heroverwegen. Ten algemene geldt dat met het compromisvoorstel voor de importvrijstellingen een balans is gezocht tussen bescherming van kwetsbare EU-sectoren enerzijds en substantiële steun aan de Oekraïense economie anderzijds. Hierbij wordt geen onderscheid gemaakt tussen individuele bedrijven maar gelden eventuele vrijwaringsmaatregelen voor

¹⁷ Poultry world, «MHP under scrutiny for paying low taxes», 6 november 2020, <https://www.poultryworld.net/poultry/mhp-under-scrutiny-for-paying-low-taxes/>

specifieke producten. Het is dan ook niet mogelijk om aan te geven welke individuele bedrijven of instellingen profiteren van de steunmaatregelen.

Oekraïne staat voor 2023 op plek 104 van de corruptieperceptie-index, hetgeen vergelijkbaar is met andere kandidaat-lidstaten (Bosnië en Herzegovina en Turkije). Oekraïne blijft – ondanks de voortdurende Russische agressie – hervormingen doorvoeren, waaronder ook regelgeving die corruptie moet tegengaan. Het is bewonderenswaardig hoe het land de vaart houdt in de hervormingen en tegelijkertijd strijdt voor het eigen grondgebied.

De Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking,
E.N.A.J. Schreinemacher